

ATATÜRK VE ÇAĞDAŞ UYGARLIK

Okt. Mehmet Ali DURMUŞ

Uygarlık Kavramı:

Uygarlık, genel, evrensel ve bir bakıma soyut bir kavramdır. Uygarlık kavramı Türkçe’de uzun süreden beri “Medeniyet” olarak ifade edilmiştir. Uygarlık kelimesiyle belirlenen kavramın tarihçesi ve içeriğinin neden ibaret bulunduğu hususunda tarihçiler, antropologlar, sosyal bilimciler arasında tam bir uzlaşma bulunmamaktadır. Medeniyet kelimesi başlıca üç ayrı anlamda kullanılmaktadır: Genel olarak gündelik dilde “medeniyet” bazı kişilere atfedilen bir vasfı, niteliği ifade etmektedir. İnsan ilişkilerinde görgü kurallarına uygun biçimde hareket etmek, nefsin kontrol ederek davranışlarına hâkim olabilmek “medeniyet”in gereği olarak anlaşılmaktadır. Türkçe’de uygarlık sözcüğü karşılığı Fransızca’da civilisation kelimesi bu anlamı ifade etmek üzere Fransız dilinde 18. yüzyılda Voltaire tarafından ortaya konuldu. 19. yüzyılda ise aynı kelime, bilgi, beceri anlamında da kullanılmıştır. Kelime, üçüncü anlamını ise Alman dilinde elde etmiş ve buradan İngilizce’ye geçmiştir: 18. yüzyılda Almanlar, milletlerinin diğer uluslardan farklı nitelik ve özellik taşıdığını ifade amacıyla, başka medeniyetlerden söz ettiler. Böylece medeniyetlerin birbirinden farklı olduğu, ayrı medeniyetlerin varlığı düşüncesi ortaya atıldı.

20. yüzyılda ise etnologların etkisiyle “kültür” kavramı ortaya çıktı ve geniş ölçüde olmak üzere uygarlık yerine kullanılmaya başlandı. Çeşitli kültür tipleri arasında uygar kültürden söz edildi. Fransızlar, genellikle, kültür yerine uygarlık kelimesini kullanmaya devam etmektedir.

İnsanlık tarihinde uygarlık kavramının ortaya çıkmasının şehirleşme ile bağlantılı olduğuna şüphe yoktur. İnsan uğraşlarında uzmanlaşma, becerilerin geliştirilmesi, işleri düşünüp fikir üretmek olan kişilerin ortaya çıkması hep şehirlerin oluşması ile söz konusu olabilmektedir. Şehirleşme daha yeni ve daha İyi âletleri ortaya çıkarmış, kültürün maddî, fikrî ve sanata ilişkin cepheleleri oluşmuş, kültür karmaşık ve incelmış bir düzeye gelmiştir. İşte bu düzey uygarlık olarak tanımlanmıştır. “Bir kültür yazılı bir dile, bilime, felsefe ve yüksek derecede uzmanlaşmış iş bölümüne, karmaşık bir teknolojiye ve siyasal sisteme sahip olduğunda uygar kültür (medeniyet) halini alır”¹. Çağdaş ölçüler bakımından uygarlık, bugün diğerlerinden daha kitlesel, karmaşık, beşerî ve tabii çevre üzerinde zayıf ve ilkel toplumlara nazaran, çok daha geniş egemenlik kurmuş toplumlar için kullanılabilir.

Uygarlık temelde belirli bir kültüre dayalı bir kavramdır. Bu anlamda, geniş bir şema çerçevesinde ideal bir tip model olarak uygarlığın bazı nitelikleri tespit edilebilir. Her büyük toplumun olduğu gibi bizim toplumumuzun da kendisine özgü bir uygarlığı hep mevcut olmuştur. 1920’lerden sonra bu uygarlığın batı toplumlarındaki uygarlık vasıflarını elde etmesi çabalarına girişilmiştir. Türk inkılâplarının amacı bu olmuştur. Böylece “batı” denilen bir ideal yollama grubu ortaya çıkmış ve insanların tavır ve

---

¹ Sulhi Dönmezer, **Toplumbilim**, İstanbul 1994, s. 106

hareketleri, davranışları yeni modele yani yollama grubuna uyum yapar biçime getirilmek istenmiştir.²

Mustafa Kemal Atatürk'ün Çağdaş Uygarlığı Tanıması

Atatürk'ün çağa bakışında ve toplumu için öngördüğü çağdaşlaşma düşüncesinin oluşmasında elbette yetiştiği çevrenin, devam ettiği okulların, yaptığı görevlerin etkisi ön planda olmuştur. Başta okuduğu kitaplar aracılığıyla olmak üzere rastladığı ve izlediği bütün düşünürler ve düşünceler de onun düşüncelerini belirli ölçülerle etkilemiştir.

Atatürk'ün çocukluk ve ilk gençlik döneminde Selanik'te bulunması, batıdaki yaşam unsurlarını izleyebilmesi olanağını vermiştir. Kozmopolit bir nüfus yapısına sahip olan Selanik'in batılı ülkelerle olan ticari ilişkilerde de ön planda olması batıdaki düşünce ve yaşam unsurlarını burada da yaşanır olmasını sağlamıştır. Selanik limanının ve demiryolu bağlantısının gündelik yaşamda etkisi kaçınılmazdır. Bu nedende farklı fikirler de rahatlıkla gelişebilmiştir. Mustafa Kemal'in çevresinde var olan bu yaşam unsurlarına ve fikirlere dair izlenimleri çok genç yaşta kafasında oluşmaya başlayan çağdaş uygarlık düşüncesinde etkili olmuştur.

Atatürk'ün öğrenim gördüğü okulların da onun düşünce gelişmesinde etkilerinin olduğu aşıktık. İlköğrenimini yaptığı Şemsi Efendi Okulunun temel eğitim açısından zamanının örnek bir okulu olduğu bilinmektedir. Ortaokul döneminde devam ettiği Selanik Askerî Rüştiyesi ile Manastır İdadisi de o dönemdeki iyi bir kadroyla eğitim vermekteydi. Öğretmenlerden Nakıyüddin Bey, M. Tevfik Bey ve Mustafa Sabri Bey burada gördüğü öğrenim sırasında Atatürk'ün hafızasında iz bırakan hocalar olmuştur. Harp Okulu'nun ve Harp Akademisi'nin de yetiştirdiği öğrencilere batıdaki gelişmeleri ve düşünceleri gösterme çabasında olduğu görülmektedir.³

Atatürk'ün düşünce yapısının gelişmesinde etkili olan önemli bir faktör de okuduğu kitaplar olmuştur. Ortaöğretim yıllarından itibaren okumaya yönelmiş, önceleri özellikle edebiyata ve şiire karşı ilgi göstermiştir. Namık Kemal, Mehmet Emin ve Tevfik Fikret'in şiirleri onda okuma zevkinin oluşmasında öncü olmuştur. Subay olarak göreve başladığında askerlikle ilgili tercüme yapması Mustafa Kemal'in kitaplarla olan yakınlığını perçinlemiştir. Arı burnu ve Anafaltalar savaşları başta olmak üzere I. Dünya Savaşı içerisinde yaşadıklarını ve gözlemlerini kaleme alması onun kitaba verdiği önemi açıkça ortaya koymaktadır. Mustafa Kemal'in cephede bile okumaya ara vermediği ve bu dönemde özellikle felsefi eserleri okuduğu belgelerle sabittir. Çankaya'da da 4000 ciltlik zengin bir kitaplık oluşturması, burada bulunan kitapları işaretleyerek okuması ve hayatının sonuna kadar da okumaya devam etmesi onun düşünce ufkunun genişlemesinde etkilidir. Dil ve tarih konularına yönelik düşünceliği de onun çağdaşlaşmayla ilgili düşüncelerinde temel oluşturmuştur. Rüştiye

² Sulhi Dönmezer, "Çağdaşlaşma, Uygarlık ve Türk Toplumunu", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Sayı 31, Cilt XI, Mart 1995 ; <http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=DergiIcerik&IcerikNo=802>

³ Abdurrahman Çaycı, "Atatürk ve Tarih Boyutu İçinde Çağdaşlaşma", **Atatürk ve Çağdaşlaşma**, Ankara, 2005, s. 100

döneminden itibaren kişisel çabasıyla geliştirdiği Fransızca, batıda yayınlanan eserlere birebir ulaşabilmesini sağlamıştır.⁴

Cumhurbaşkanlığı döneminde Çankaya'daki sofranın bir akademi niteliği ortaya koyması Atatürk'ün Türkiye'nin çağdaşlaşmasına yönelik arayışının önemli bir parçası olmuştur.

Mustafa Kemal'in çökmekte olan Osmanlı Devleti'nin çeşitli yerlerinde yapmış olduğu hizmetlerindeki gözlemleri, yaşadığı olaylar, düşüncelerinin netleşmesinde etkilidir.

20. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti

Osmanlı Devleti genel örgütlenmesi açısından Ortaçağ sistemine sahipti. Din merkezli bir yapı olan bu sistem, 19. yüzyıla gelindiğinde dış ve iç faktörler etkisiyle tıkanmış bulunmaktaydı. Batı'daki gelişmeler örnek alınarak içerisinde bulunan olumsuz koşullardan Tanzimat ile çıkış arayışı ortaya çıktı. Daha öncesinde de Osmanlı padişahları mülkü kurtarmak için reform çalışmaları gerçekleştirdiler. Tanzimat bu reformların son halkasını oluşturdu. Tanzimat döneminde Genç Osmanlılar ile başlayan sivil örgütlenmenin de etkisiyle geleneksel devlet yapısında önemli bir değişim gerçekleşti. Batı'daki modeller doğrultusunda ortaya çıkan bu yeni model meşrutiyet oldu. Osmanlı Rus Savaşı'nın neden olduğu bunalım içerisinde kontrolü eline alan II. Abdülhamit İslamcı modeli esas alma yoluna gitti. 1908 de gerçekleşen Devrim ile Jön Türkler söz sahibi olmaya başladılar ve İttihat Terakki Türk İslam sentezine model olarak ön plana çıkardı. I. Dünya Savaşı'nın sonuna gelindiğinde ise tüm bu modeller Devlet, ülke ve toplum için içerisine düşülen olumsuz koşullardan bir kurtuluş çaresi ortaya koyamamıştı.⁵

Atatürk ve Çağdaş Uygarlık

Mustafa Kemal Atatürk bir asker olarak I. Dünya Savaşı'nda ve arkasından Milli Mücadele ile askeri dehası sayesinde Türkiye'nin parçalanmasını ve yok olmasını engelleyen lider olmuştur. Milli Mücadeleyle aynı zamanda yeni bir Devletin de kurucusudur. Siyasi olarak son şeklini aldığı Türkiye Cumhuriyeti Devleti askeri, siyasi, sosyal ve iktisadi açılardan değerlendirildiğinde Mustafa Kemal Atatürk'ün en önemli eserini oluşturmuştur.

Atatürk'ün başarısında, hiç kuşkusuz, batılı olmayan bir toplumun tarihinde ilk kez halka başvurusu, bağımsızlığın kazanılmasında, demokratik, ulusal ve lâik bir devletin yaratılmasında milletle birlikte çalışmasının rolünü ve milleti buna inandırmak için gösterdiği sabır ve inancı görmekteyiz. Millî Mücadele'de de çağdaşlaşmada da hareketin dinamizmi "Milliyetçilik" tir. Tarih şunu açıkça göstermiştir ki ulusal devlet kuramayan, ulusal benliğini bulamayan toplumlar, uygarlaşmayı da başaramamışlardır.⁶ Atatürk 27 Ekim 1922'de bunu şu sözleri ile belirtiyor: "Düşman olanlarla mücadele

⁴ Hikmet Bayur, **Atatürk, Hayatı ve Eseri**, Ankara, 1990, s. 9

⁵ Ergün Aybars, **Atatürk ve Modernleşme**, İzmir, 2005, s. 9

⁶ Ergün Aybars, "Millileşme ve Çağdaşlaşma Lideri Atatürk", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Sayı 3, Cilt: I, Temmuz 1985 ; <http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=DergiIcerik&IcerikNo=1034>

sebeup ve vesaitiyle mücehhez olmayan milletler için hakk-ı beka (var olma) yoktur. Hanımlar, Beyler! İtiraf edelim ki biz üç buçuk sene evveline kadar cemaat halinde yaşıyorduk. Bizi istedikleri gibi idare ediyorlardı. Dünya bizi, temsil edenlere göre tanıyordu. Üç buçuk senedir, tamamen millet olarak yaşıyoruz.”⁷ “Bilmeli ki millî benliğini bilmeyen milletler, başka milletlerin şikârıdır (avıdır).”⁸

Atatürk, çağdaşlaşma hareketinin açık ifadesi olan 1925 yılındaki şu şekilde yapmıştır: “Türk inkılâbı, kelimenin ilk anda akla getirdiği ihtilâl anlamından başka, ondan daha geniş bir değişmeyi anlatır. Bugünkü devletimizin şekli, yüzyıllardan beri gelen eski şekilleri ortadan kaldıran en gelişmiş tarz olmuştur. Milletın, varlığını devam ettirmek için efradı arasında düşündüğü müşterek bağ, yüzyıllardan beri gelen şekil ve mahiyetini değiştirmiş, yani ulus, din ve mezhep bağı yerine kişilerini Türk milliyetçiliği etrafında toplamıştır. Türk milleti, milletlerarası genel savaş alanında hayat ve kuvvet sırrı olacak ilim ve vasıtanın, ancak çağdaş uygarlıkta bulunabileceğini değişmez bir gerçek olarak kabul etmiştir. İnkılâpların normal ve zorunlu gereği olarak genel yönetiminin ve bütün kanunlarının ancak dünyevî ihtiyaçlardan ilham alınarak yapılmasını bir hayat şartı saymıştır.”⁹

Atatürk’ün bu açıklamalarındaki fikirleri şu biçimde özetleyebiliriz:

- “1 - Yeni ve modern bir Türk devletinin kurulması,
- 2 - Din ve mezhep ideolojisinin yerine milliyet ideolojisinin milletçe kabul edilmesi,
- 3 - Batı uygarlığını meydana getiren ilim ve vasıtaya bağlanması,
- 4-Yeni Türk devleti kanun ve örgütlerinin dünya ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi,
- 5 - İlmin hayat için tek mürşit kabul edilmesi.”¹⁰

Osmanlı İmparatorluğu’nun Mondros Mütarekesi ile yıkılıp parçalanması ve yağmalanmaya başlanması üzerine, Atatürk’ün liderliğinde Türk ulusunun her bakımdan bağımsız bir devlet, çağdaş bir toplum (ulus) kurma yolunda yapmış olduğu savaş “İstiklâl Savaşı” olmuştur.¹¹ 9 Eylül 1922’de Yunan ordusu denize dökülürken ve Mudanya Mütarekesi imzalandıktan sonra Atatürk, iki seçenek ile karşı karşıya idi. Ya eski Osmanlı yapısı sürececek veya eski olan her şey yıkılıp yeni bir Türkiye kurulacaktı. Bu kuruluşun temelleri istiklâl Savaşı ile atılmış, millî birlik ve dinamizm sağlanmıştı. Şimdi Türk ulusunun çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma savaşı başlıyordu.¹²

Millî Bağımsızlık Savaşını kazanmada, nasıl ki hareketin kaynağı milletin kendisi olduysa, çağdaşlaşma savaşının kaynağı da yine milletin kendisidir. Atatürk, millî savaşın ve çağdaşlaşma savaşının lideridir. Atatürk, liderliğini yaptığı Millî

⁷ Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, c. II, s. 45.

⁸ Afet inan, **Medenî Bilgiler ve M. K. Atatürk’ün El Yazıları**, 1969, s. 25.

⁹ Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, c. II, s. 240.

¹⁰ Enver Ziya Karal, **Atatürk ve Devrim** (Konferans ve Makaleler), 1980, s. 45.

¹¹ Enver Ziya Karal, **a.g.e.**, s. 46.

¹² Ergün Aybars, "Millileşme ve Çağdaşlaşma Lideri Atatürk", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Sayı 3, Cilt: I, Temmuz 1985 ; <http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=DergiIcerik&IcerikNo=1034>

Mücadele'nin ve çağdaşlaşma mücadelelerinin kaynağının milletin kendisi olduğunu, değişik tarihlerde söylediği şu sözleriyle belirtiyor:

“Millî Mücadele’yi yapan doğrudan doğruya milletin kendisidir, milletin evlâtlarıdır. Millet analarıyla, babalarıyla, hemşireleriyle mücadeleyi kendisine ülkü kabul etti.”

“Türk milletinin son yıllarda yarattığı harikaların, yaptığı siyasal ve toplumsal inkılâpların gerçek sahibi kendisidir. Milletimizde bu istidat ve olgunluk olmasa idi onu yaratmaya hiçbir kuvvet, hiçbir güç yeterli olamazdı.”

“Bir millet, bir sosyal toplum, bir ferdin gayret ve çalışmalarıyla bir adım bile atamaz.”

“Millî iradenin hilâfında harekete cüret ve tasaddî edenler, millete karşı âsî, bâgî, haindirler.”

Türkiye için, Türk milleti için var olma, bağımsız ve onurlu olarak yaşayabilme ancak çağdaş uygarlık düzeyine çıkmakla mümkündür. Bu ise ancak bir inkılâp ile başarılabilirdi. Çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'nin oluşumunda başlıca üç aşama söz konusu olmuştur. Birincisi Türkleri dünya siyaset sahnesinden yok etmeye çalışan ve ona “hasta adam” damgasını vurmuş olan emperyalist devletlerin iradesini ve o iradenin Anadolu’yu işgal etmiş bulunan silâhlı kuvvetlerini yenmek. İkincisi çökmüş, ömrü bitmiş olan Osmanlı Devletini ve onun kurumlarını tasfiye etmek. Üçüncüsü de Osmanlı Devletinin ve kurumlarının yerine çağdaş uygarlığın esasını oluşturan, çağdaş uygarlığın dünya görüşünün ürünü olan yeni devlet ve kurumları yerleştirmek. Bu aşamaların ilki Kurtuluş Savaşı ile tamamlanmış ve yeni devletin temelleri atılmıştı. Saltanatın kaldırılması, Cumhuriyetin ilânı ve Hilâfetin kaldırılışı üçüncü aşamaya geçildiğini gösteriyordu. Daha sonra tekke ve zaviyelerin kapatılışı, şapka, Medenî Kanun, diğer köklü değişiklikler, çağdaş dünyanın benimsediği yaşam biçimine geçişin esaslarını oluşturmuştur.

Türkiye için çağdaşlaşma, Batının yalnızca tekniğinin alınması değildi. Batının fikir ve yaşam biçiminin benimsenmesiydi. Taklit değil, bütünleşmekti. Batı uygarlığı sistemine dahil olmak, Batı memleketleri ailesinin bir uzvu haline gelmek, Batı hayat felsefesini önemli ana çizgilerinde benimsemekti. Batının asıl başarı sırrının göz kamaştırıcı verimliliğinin ve üstünlüğünün esası bilimdi. Osmanlı imparatorluğu daha 18. yy.’dan itibaren Batıdan teknik getiriyordu. Fakat Batı daimî, yeni keşifler ve icatlarla dev adımlarla ilerliyordu. Öyle ki Batının 1800’ün başındaki durumu ile 1850 ve 1900 yıllarındaki durumları arasında korkunç bir gelişme vardı. Elektrik, buharlı gemi, telefon, otomatik silâhlar, zırhlılar, tıbbî buluşlar vs. ile baş döndürücü bir hızla geliyordu. Buna mutlaka ayak uydurmak gerekiyordu.¹³

---

¹³ Ergün Aybars, "Millileşme ve Çağdaşlaşma Lideri Atatürk", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Sayı 3, Cilt: I, Temmuz 1985 ; <http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=DergiIcerik&IcerikNo=1034>

Atatürk'ün 22 Eylül 1924'te Samsun'daki şu konuşması bu gerçeği dile getiriyordu: “Dünyada her şey için, maddiyat için, maneviyat için, hayat için, muvaffakiyet için en hakikî mürşit ilimdir, fendir, ilim ve fennin haricinde mürşit aramak gaflettir, cehalettir, delâlettir. Yalnız ilim ve fennin yaşadığımız her dakikadaki safhalarının tekâmülünü idrak etmek ve tekâmülü zamanında takip eylemek şarttır.”¹⁴

Onuncu Yıl Nutku'nda da aynı gerçeğe değiniyor ve şöyle diyor: “Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır. Türk milleti zekidir. Türk milleti millî birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir. Türk milletinin yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meşale müspet ilimdir.”¹⁵

Fakat bütün bunların gerçekleşmesinde unutulmaması gereken bir şey de “millî kültürümüzü” korumak ve çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarmaktı. Millî kültürle çağdaş uygarlık arasındaki bağ ise Türk inkılâbının tanımlanmasında ve gerçekleşmesinde açık ifadesini buluyordu. Türk inkılâbı, Türk toplumunun siyasî, ekonomik, sosyal yapısıyla bireylerinin yaşam biçimini ve dünya görüşünü kökten değiştirmeyi, bunları çağdaş düşüncenin ürünü olarak yeniden kurmayı sağlayan bir olaydır. Atatürk'ün Türk toplumuna bu amaçla getirdiği yeni kavram “çağdaş uygarlık” oldu. Atatürk'e göre tek bir uygarlık vardı. Bu uygarlık da halen yaşayan Batı uygarlığı idi. Bu uygarlığın temsilcileri ise Batı ulusları idi. O halde Batı uygarlığının temelinde Batı ulusları, bu ulusların ulusal devletleri, ulusal ekonomileri, ulusal kültürleri vardı. Bununla birlikte uygarlıklar arasında bir ayırım yapmak doğru değildir, İngiliz veya Fransız ulusal kültürü, evrenselleşebildiği ölçüde Batı uygarlığıdır. Batı uygarlığı bir din uygarlığı değildir. Batı ayrıca ne salt bir ekonomi ne de bilim ve tekniktir. Batı bir bütündür, parçaları birbiriyle derinden ilişkili bir bütün. Batı bir yaşama tarzı, hayata somut, dünyevî, akılcı bakma tarzıdır.

Sonuç:

Türk toplumunda yenileşme ve çağdaşlaşma ihtiyacı, saldırgan Avrupa karşısında devletin varlığını koruma amacıyla XVIII. yüzyıllardan itibaren, önceleri özellikle askerî teknoloji alanında olmak üzere yukarıdan aşağıya doğru bir hareket halinde başlatılmıştır. Ancak yapılan yenilikler sistemsiz, süreklilikten uzak ve sadece sınırlı alanlarda yenileşmeyi hedef aldıklarından belli bir mesafe alınmakla beraber, devleti kurtarmaya yetmemiş ve devlet 1918 sonlarında siyasi haritadan silinme durumuna gelmiştir.

Atatürk her şeyden önce tam bağımsızlığı, Türk Ordusu'nun zaferiyle sağlamış, ancak sadece askeri başarı ile sınırlı kalmayıp siyasi ve sosyal açılardan da bu başarıyı güvence altına almıştır. Alınan tedbirler batıyı taklit için değil Türk toplumunu kendi benliği içinde çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne çıkarmak için araç olarak benimsemiştir.. Atatürk çağdaşlaşmayı öncekiler gibi sınırlı alanlarda değil, bir bütün

¹⁴ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c. II, s. 202.

¹⁵ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c. II, s. 318.

olarak ele almış, lâik bir zemin üzerinde geniş bir tabanı hedef alarak sistemli, sürekli ve kararlılıkla yürüterek Modern Türkiye'yi yaratmıştır.

Atatürk çağdaşlaşmanın yozlaşmaması, taklitçiliğe dönüşmemesi ve “Millî Kimlik Çerçevesinde” gelişmesi için gerekli kurumları oluşturmuş ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bütün faaliyetine akıl ve bilimin yön vermesini temel ilke olarak benimsemiştir. Atatürk'ün yarattığı Türk Aydınlanması'nın nimetlerinden, bizden sonraki kuşakların daha çok faydalanacağına şüphe yoktur.

Atatürk, çağdaşlaşma lideri olarak daima Türk milletinin uygar bir toplum olmasını ve bu niteliğiyle çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkmasını amaçlamış ve bu amacı şu sözleriyle ifade etmiştir: “Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılâpların gayesi, Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen asrî ve bütün mâna ve eşkaliyle medenî bir toplum haline erdirmektir, inkılâbımızın esas prensibi budur.”¹⁶

---

¹⁶ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c. II, s. 217.